

Юлія Тараненко

**ІННОВАЦІЙНИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ
МОТИВАЦІЇ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ХОРЕОГРАФІЇ
ДО РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО-ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ
МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ**

У статті розглянуто особливості формування в майбутніх учителів хореографії позитивної мотивації до педагогічної діяльності, зокрема, щодо розвитку художньо-творчих здібностей молодших школярів, розкрито структуру та зміст лекцій і практичних занять, спираючись на інноваційні підходи під час їх проведення. Автор наголошує на впровадженні в підготовку майбутніх учителів хореографії ділових і рольових професійно-орієнтованих ігор, які сприяють формуванню позитивної мотивації, а також забезпечують професійну спрямованість навчання та розвиток практичних умінь і навичок студентів. Також у статті розкрито метод включеного спостереження або відеотренінгу під час практичних занять, завдяки якому реалізовується прийом створення ситуації емоційного переживання.

Ключові слова: майбутній учитель хореографії, мотивація до педагогічної діяльності, проблемні лекції, рольові й ділові ігри, розвиток художньо-творчих здібностей молодших школярів.

В статье рассмотрены особенности формирования у будущих учителей хореографии позитивной мотивации к педагогической деятельности, в частности, что касается развития художественно-творческих способностей младших школьников, раскрыта структура и содержание лекций и практических занятий, с использованием инновационных подходов во время их проведения. Автор акцентирует внимание на внедрении в подготовку будущих учителей хореографии деловых и ролевых профессионально-ориентированных игр, которые способствуют формированию положительной мотивации, а также обеспечивают профессиональную направленность обучения и развитие практических умений и навыков студентов. Также в статье раскрыт метод включенного наблюдения или видеотренинг во время практических занятий, благодаря которому реализуется прием создания ситуации эмоционального переживания.

Ключевые слова: будущий учитель хореографии, мотивация к педагогической деятельности, проблемные лекции, ролевые и деловые игры, развитие художественно-творческих способностей младших школьников.

In the article the features of the formation of the future teachers of choreography positive motivation for future educational activities, in particular, on the development of artistic and creative abilities of younger pupils, revealed the structure and content of lectures and workshops based on innovative approaches during its implementation. The author emphasizes onto the introduction in preparation of future teachers of choreography business and role-playing professionally oriented games that contribute to the formation of positive motivation, and provide professional orientation of studying and development of practical abilities and skills of students. And also author shows the method of participant observation or videotraining during practical classes, in consequence implemented method whereby creating a situation of emotional experience in the article.

Key words: *future teacher choreography, motivation for teaching activities, problem lectures, role-playing and simulation games, the development of artistic and creative abilities of younger pupils.*

На сучасному етапі розвитку освіти в Україні, інноваційна педагогічна діяльність характеризується пошуками нетрадиційних підходів. Інноваційний розвиток національної освіти дасть очікувані результати, якщо основи психолого-педагогічної підготовки вчителя нової генерації будуть закладатися під час його навчання у педагогічному ВНЗ. Успішне професійне становлення майбутніх педагогів-хореографів неможливо без цілеспрямованого формування в них позитивної мотивації до майбутньої педагогічної діяльності.

Проблематика впровадження інноваційних технологій є предметом наукових досліджень, які пов'язані з удосконаленням навчально-виховного процесу у педагогічному ВНЗ (А. Алексюк, С. Гончаренко, І. Зязюн), з теоретико-методологічними особливостями підготовки вчителя до інноваційної діяльності (І. Богданова, Т. Демиденко, Н. Клокар, О. Козлова, Р. Скульський, Л. Шевченко), з етапами розвитку інноваційних процесів (І. Дичківська, М. Кларін, М. Поташник).

Сутність мотивації як психологічної категорії розкрито в дослідженнях Л. Божович, П. Гальперіна, В. Давидова, О. Леонтєва, А. Маркової, С. Рубінштейна, Д. Ельконіна та ін., що дозволяють визначити психологічну структуру мотивації учіння, яка складається з трьох груп мотивуючих факторів. Перша група – це потреби та інстинкти. Мотивуючі чинники другої групи визначають спрямованість активності, тобто чому індивід обирає саме ці, а не інші види діяльності (цю групу складають власне навчальні мотиви мотивації учіння). Третя група включає в себе емоції, почуття, суб'єктивні переживання (прагнення, бажання) та установки, що зумовлюють і визначають спосіб регуляції та динаміки ставлень і поведінки особистості в навчальному процесі [2, с. 528].

Значну увагу в педагогічних працях приділено таким мотиваційним

компонентам навчальної діяльності як пізнавальний інтерес (Г. Щукіна, В. Башарін, Н. Бібік) і пізнавальні потреби (В. Ільїн, Г. Кирилова, Ю. Шаров). Мотивацію в теорії та методиці навчання досліджували В. Розумовський, А. Усова та ін.

Пізнавальний інтерес є найціннішим мотивом навчальної діяльності учнів. За умова його відсутності формується негативне ставлення особистості до учіння. Пізнавальний інтерес, як стверджує Г. Щукіна, визначає активність у навчанні, ініціативу з боку учнів під час визначення пізнавальних цілей, сприяє пошуковій творчій діяльності [7, с. 29].

Отже, головним мотивом, що спонукає майбутніх учителів хореографії до розвитку художньо-творчих здібностей молодших школярів, можна вважати пізнавальний інтерес, під впливом якого всі психічні процеси протікають особливо інтенсивно та напружено, а діяльність стає захоплюючою і продуктивною. Іншими словами, акцент треба робити не на тому, як студенти діють, а на тому, що спонукає їх до дії, заради чого вони здійснюють свої вчинки. Мотивація, за висловом С. Рубінштейна, – це детермінація діяльності «зсередини».

Основними умовами розвитку інтересу до хореографічної діяльності, як стверджує П. Коваль, є: відповідність змісту хореографічного матеріалу розумовому і фізичному розвитку молодших школярів; співвідношення елементів відомого і невідомого в змісті програмового матеріалу; використання таких форм роботи, які сприяють подоланню труднощів, визиваючи при цьому позитивний емоційний настрій; забезпечення оптимального співвідношення між вправами і рухами репродуктивного і продуктивного характеру; створення проблемних ситуацій та умов співтворчості педагога з дітьми з метою прояву їх ініціативи та самостійності; організація колективної діяльності (сумісного навчання) на занятті, яка створює сприятливі умови для самоствердження дитини [5, с. 85].

Мета статті – розкрити особливості інноваційних підходів до формування професійного інтересу майбутніх учителів хореографії щодо розвитку художньо-творчих здібностей молодших школярів під час навчання в педагогічному ВНЗ.

Враховуючи досягнення сучасної зарубіжної педагогіки, можна виокремити два основні типи інноваційних підходів до навчального процесу у вищій школі. До першого, дослідники відносять так звані інновації, які сприяють модернізації навчального процесу, спрямовані на досягнення гарантованих результатів в межах його традиційної репродуктивної орієнтації. Покладений в їх основу технологічний підхід до навчання передбачає, насамперед, передавання студентам знань та формування способів дій за зразком, він зорієнтований на вискоефективне репродуктивне навчання. В якості другого інноваційного підходу до навчання педагоги розглядають інновації-трансформації, які покликані забезпечити якісне перетворення навчального процесу, спрямовані на

забезпечення його дослідницького характеру, орієнтацію пошукової навчально-пізнавальної діяльності. Відповідний пошуковий підхід до навчання передбачає формування у студентів досвіду самостійного пошуку нових знань, їх застосування в нових умовах, формування досвіду творчої діяльності з виробленням ціннісних орієнтацій [4, с. 9].

До інноваційних підходів ми віднесли нетрадиційне проведення різних видів лекцій, ділової й рольової професійно-орієнтованої гри.

Під час теоретичної підготовки на етапі експериментального навчання, нами широко впроваджувалися проблемні лекції, серед них: лекції в парі, лекції-візуалізації, лекції-прес-конференції, лекції-провокації, лекції-діалоги.

Наведемо фрагмент лекції-діалогу з дисципліни «Вступ до спеціальності» на тему: «Професійна діяльність і особистість вчителя мистецтва». Основною метою цієї лекції було підвищення професійного інтересу майбутніх учителів хореографії до розвитку художньо-творчих здібностей молодших школярів та прагнення розвивати в них естетичний смак і творчу уяву.

План

1. Особистісні якості вчителя мистецтва та його творчий підхід до педагогічної діяльності.

2. Професійні функції вчителя мистецтва.

Проведення лекції-діалогу вимагає попередньої підготовки студентів, тому їм були запропоновані завдання для самостійної роботи.

1. На основі вивчення різних словникових джерел відшукати тлумачення термінів «педагог», «вчитель», «вчитель мистецтва».

2. Написати міні-твір «Чому я обрав професію вчителя мистецтва».

Під час висвітлення першого питання викладач намагався залучити студентів до діалогу, створюючи за допомогою навчально-професійних завдань різні проблемні ситуації з метою усвідомлення ними найбільш характерних особистісних якостей учителя мистецтва, а також значущості реалізації творчого підходу під час організації хореографічного навчання молодших школярів.

У ході лекції майбутнім педагогам було запропоновано виконати таке навчально-професійне завдання, де вони мали обґрунтувати: Чому саме обрали професію вчителя хореографії?

Наведемо приклади відповідей студентів, де вони доводили значущість вибору своєї майбутньої професії. «*На вибір майбутньої професії вплинув мій педагог з хореографії, який допоміг полюбити танець. Я вважаю, що педагог мистецтва відіграє велику роль під час розвитку та виховання особистості*» (Анна А., студентка 1 курсу, 15 групи); «*Я самостійно прийняла рішення щодо обрання майбутньої професії. Під час оволодіння хореографічним мистецтвом, виховуються тільки позитивні риси характеру, розкриваються здібності та виконавські навички, педагог стає творцем, а учні творчими*

особистостями» (Анастасія П., студентка 1 курсу, 15 групи).

Висвітлюючи друге питання плану, викладач педагогічного ВНЗ запропонував інше запитання: «Чи повинен майбутній учитель мистецтва бути творчою особистістю?». Однозначна відповідь усієї аудиторії студентів була позитивна, під час якої кожен доповнював один одного і надавав перевагу творчому мисленню, уяві та балетмейстерським здібностям.

Таким чином, лекція-діалог, на якій лунали висловлювання студентів, дозволила уникнути пасивного сприйняття навчальної інформації, спонукала студентів до активних дій.

Крім загальнопедагогічних дисциплін, джерелом впровадження інноваційних підходів до формування мотивації виступали також фахові предмети під час підготовки майбутніх учителів хореографії.

Наведемо приклад лекції-візуалізації на тему: «Джаз-модерн танець як напрям сучасної хореографії» з дисципліни «Теорія і методика сучасного танцю» з метою формування позитивної мотивації у майбутніх учителів хореографії.

План

1. Історія виникнення та розвитку джаз танцю; класифікація джаз танцю.

2. Історія виникнення та розвитку танцю модерн.

3. Технічні принципи рухів джаз-модерн танцю.

Перед початком висвітлювання першого питання лекції викладач намагався активізувати студентів, ставлячи різні навчально-професійні завдання з метою усвідомлення ними теми, що розглядається:

1. Як ви розумієте поняття «сучасний танець»?

2. Який вид сучасної хореографії вам подобається? Чому саме?

Відповісти на перше питання змогли майже усі студенти. Вони давали визначення сучасному танцю, спираючись на різні навчально-методичні джерела. Після перегляду висловлювань видатних танцівників та хореографів, студенти намагалися аналізувати різні тлумачення та робити висновки. Наприклад: *«Айседора Дункан та Мерс Каннінгем мають різні погляди на сучасний танець, тому що Айседора бачить у його відтворенні душевні переживання, а Мерс – авангардизм та яскравість думок»* (Маргарита Т., студентка 2 курсу, 25 групи); *«А я погоджуюсь із Тедом Шоуном, що сучасний танець – це єдине мистецтво, яке ми творимо самі. Тому вважаю, що наше бажання творити можна здійснити саме у сучасній хореографії»* (Анастасія Т., студентка 2 курсу, 25 групи).

Обґрунтовуючи свій вибір улюбленого виду сучасної хореографії та своє ставлення до нього, на лекції розгорнулася справжня дискусія, оскільки одні студенти вважали, що джаз-модерн, хіп-хоп, а також контактна імпровізація найбільш авторитетніші зараз, другі не погоджувалися з такими висновками та пропонували побачити красу

інших видів сучасного танцю. У таких випадках викладач вступав в дискусію й коментував позиції кожного, звертаючи увагу на те, що в умовах сучасного етапу розвитку хореографії з'явилося багато видів і напрямів танцю, треба робити аналіз та зіставляти різні стилі, виокремлюючи їх особливості та методичну грамотність.

На лекції студенти аналізували танцювальні постановки у напрямках «модерн» і «джаз», синтезували технічні принципи джаз-модерн танцю, порівнювали школи сучасної хореографії, знаходили співвідношення рухів, музики та ідеї тощо.

Таким чином, лекція-візуалізація передбачала подання її основного змісту в образній формі (малюнках, графіках, схемах тощо), тобто з використанням мультимедійних технологій. Студенти візуально сприймали матеріал, який викладач подавав у формі слайдів, коментуючи їх. Майбутні вчителі хореографії уважно та з цікавістю слухали лекцію, вдивляючись на екран. Така подача лекційного матеріалу впливала на активізацію самостійної пізнавальної діяльності студентів, а також на їх саморозвиток та самоактуалізацію.

Отже, під час теоретичної підготовки, зокрема, на лекціях, за допомогою проблемно-пошукових завдань створювалися ситуації, розв'язання яких спонукало майбутніх учителів хореографії до проблемно-евристичного характеру навчання, що не тільки забезпечувало свідоме засвоєння теоретичних знань, а й сприяло формуванню позитивної мотивації до майбутньої професійної діяльності.

Значний потенціал у формуванні мотивації виявлявся також у процесі організації ділових і рольових професійно-орієнтованих ігор, які, як правило, проводилися під час практичних занять.

Ігри та ігрові ситуації сприяють формуванню практичних умінь і навичок студентів, забезпечують професійну спрямованість навчання, а також впливають на розвиток позитивної мотивації майбутніх учителів хореографії.

Упровадження ділової та рольової професійно-орієнтованої гри в процесі експериментального навчання дозволяло викладачеві вирішувати різні завдання:

- підвищувати інтерес учасників до процесу роботи, посилювати пізнавальну активність під час виконання навчально-професійних завдань;
- наочно уявляти та практично відтворювати реальну ситуацію й визначати стратегію власних дій відповідно до мети гри;
- вивчати складові організаційної проблеми, виявляти найважливіші з них і поетапно відпрацьовувати професійні вміння в імітаційному режимі;
- упроваджувати практико-орієнтований характер підготовки за допомогою створення умов, максимально наближених до реального навчального хореографічного процесу з молодшими школярами.

Наприклад, на практичному занятті з дисципліни «Теорія і методика

роботи з дитячим хореографічним колективом» на тему: «Завдання та зміст хореографічної роботи з дітьми молодшого шкільного віку» студентам надавалася можливість переглянути відеозапис фрагменту хореографічного заняття з дітьми молодшого шкільного віку, яке проведено вчителем-майстром з десятирічним стажем роботи.

За матеріалами побаченого студентам пропонувалося самостійно відтворити цей фрагмент заняття, розподіливши ролі. Так, один студент був у ролі вчителя, а інші – молодших школярів. Перед програванням ситуації, педагог пропонував таке навчально-професійне завдання.

До вступної частини заняття додайте рухи та ігри творчого характеру.

Практика показала, що студенти з цікавістю програвали свої ролі під час реалізації педагогічного задуму, а викладач заохочував їх до гри та допомагав у разі виникнення труднощів.

Різновидом ділової професійно-орієнтованої гри була демонстрація відеозразків кращих хореографічних постановок під час проведення практичних занять, зокрема, з дисципліни «Мистецтво балетмейстера» на тему: «Вклад видатних балетмейстерів у розвиток народно-сценічної хореографії». Студентам надавалася можливість подивитися відеозапис хореографічних творів створених видатними майстрами народного танцю (П. Вірський, І. Мойсеєв, Н. Надеждіна, Т. Устинова та ін.). За матеріалами побаченого студентам пропонувалося самостійно розв'язати декілька навчально-професійних завдань.

1. Які постановки Вас вразили найбільше? Чим саме?

2. Обґрунтуйте, чи вдалося П. Вірському донести до глядачів свій задум та ідею у хореографічній постановці «Запоріжці»? Як Ви це зрозуміли?

3. У чому краса народного хореографічного мистецтва? Наведіть найбільш переконливі аргументи з хореографічної композиції П. Вірського «Подоряночка»?

4. Проаналізуйте хореографічні композиції І. Моїсеєва «Поляна» та «Яблучко»?

Використання навчально-професійних завдань під час заняття на основі спостереження за відеозразками уроків майстрів народного хореографічного мистецтва організовувалося нами з метою залучення студентів до активної пізнавальної діяльності; акцентування уваги на художньо-естетичній красі хореографічного мистецтва. Це дозволяло студентам спостерігати, переживати, бачити красу хореографічного мистецтва, розвивати художній смак. Роль викладача полягала у висвітленні правильності побудови та ідей постановок, дій учителя-майстра (такий метод ще має назву включеного спостереження або відеотренінгу), що в подальшому сприяло самостійному створенню хореографічних форм під час педагогічної практики. Крім того, у процесі

перегляду відео з хореографічними постановками, нами реалізовувався прийом створення ситуації емоційного переживання. Виникненню ефекту емоційних переживань сприяли незвичайність хореографічної побудови твору, масштабність і оригінальність постановки.

Результати експериментального навчання свідчать, що застосування інноваційних підходів на етапі професійної підготовки позитивно впливає на мотиваційну сферу, розвиває інтерес до педагогічної діяльності, сприяє підготовці майбутніх учителів хореографії до розвитку художньо-творчих здібностей молодших школярів, а також спрямовує на самовизначення творчого педагогічного стилю.

Перспективи нашого дослідження ми вбачаємо у висвітленні особливостей формування змісту підготовки майбутніх учителів хореографії до розвитку художньо-творчих здібностей молодших школярів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мотиваційно-ціннісне ставлення майбутніх учителів фізичного виховання до професійної діяльності / В. Добринський, Ж. Мудрик // Молодіжний науковий вісник / Розділ 2. Професійна підготовка фахівців фізичної культури та спорту. – Луцьк, 2013. – С. 26–30.
2. Енциклопедія освіти / [Акад. пед. наук України, гол. ред. В. Г. Кремень]. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи : монографія / за ред. П. Ю. Сауха. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. – 444 с.
4. Кларин М. В. Инновации в обучении: метафоры и модели : Анализ зарубежного опыта / М. В. Кларин. – М. Наука, 1997. – 223 с.
5. Коваль П. М. Педагогічні засади розвитку особистісних якостей молодших школярів засобами ритміки і хореографії : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Петро Миколайович Коваль. – Івано-Франківськ, 1998. – 182 с.
6. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : [навч. посіб.] / М. М. Фіцула. – К. : Академвидав, 2010. – 454 с.
7. Щукина Г. И. Педагогические проблемы формирования познавательных интересов учащихся / Галина Ивановна Щукина. – М. : Педагогика, 1988. – 208 с.